

Kalapos gombák, mint geobotanikai indikátorok felhasználása a földtani térképezés során

Németh Norbert
(ME Földtan-Teleptani Tanszék)

A térképező geológus terepbejárásai során nem mindig tud elegendő információt szerezni vizsgált területe földtani felépítéséről, mert a kőzeteket a felszín döntő hányadán talajtakaró és növényzet fedi el előle. A talaj azonban kőzetek mállástermékeként jön létre, és fizikai-kémiai jellemzői függnak az anyakőzetének minőségétől; a benne és rajta élő életközösség állapota, egyes fajainak elterjedése pedig egyebek mellett ezeknek a jellemzőknek is a függvénye. Az így kialakuló ökológiai mintázat tehát bizonyos fókig tükrözi a terület földtani felépítését, és észlelhetővé teheti a képződmények elterjedését akkor is, ha feltárásaik hiányoznak. Az ennek törvényszerűségeivel foglalkozó tudományágat nevezzük geobotanikának.

A Bükkben a viszonyok kedveznek a geobotanika alkalmazásának, mert a talajok zöme kőzethatású, és típusa a képződmények határainál gyakran egészen éles (10 m-en belüli) átmenettel változik, ez pedig a növényzetben is jól észrevehető változásokat okoz. A növényföldrajzi térképezések által korábban feltárt erdőtársulás-alapközet összefüggéseken túl – a Bükk keleti részén végzett megfigyeléseim alapján – sikerült geobotanikai indikátorként felhasználni egyes kalapos gombákat is. A májusi pereszke (*Calocybe gambosum*) elterjedése a tiszta (nem agyagos) mészkövekével korrelál. A vörös érdesnyelű tinóru (*Leccinium aurantiacum*) és az ízletes vargánya (*Boletus edulis*) termőterülete a metavulkanit, a homokkő és agyagos rétegek kibúvásait jelzi, amely képződmények a karbonátokhoz képest általában kevésbé állékonyak és rosszul feltártak. E két gombafaj megjelenése alapján sikerült valószínűsíteni, majd a felső talajréteget átütő kézifúrások segítségével igazolni a Szentléleki Formáció egy korábban ki nem térképezett foltjának helyzetét.